

I. N. J. C.  
DISSERTATIO ACADEMICA,  
PRÆCIPUAS CAUSSAS DEFE-  
CTUUM, QUIBUS LABORAT  
**HISTORIA FENNICA,**  
LEVITER ADUMBRANS,

QUAM

*Consensu Amplissimi SENATUS Philosophici  
in Regia ad Auram Academia,*

Sub PRÆSIDIO

MAG. **JOHANNIS  
BILMARK,**

HIST. & PHIL. PRACT. PROF. REG. & ORD.

*Publico examini modeste subjicit*

**GABRIEL HABERFELT,**  
*SATACUNDENSIS.*

IN AUDITORIO MAJORI DIE XXIX NOVEMB.  
ANNI R. S. MDCCLXVI.

H. A. M. S.

---

ABOÆ

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

*VIRO Admodum Reverendo atque Praclarissimo,*  
**D: no ISAACO POLVIANDER,**  
*Ecclesiarum, quæ DEo in Mounjerfwi & Suodenniemi col-  
liguntur, PASTORI dignissimo.*

*VIRO Spectatissimo,*  
**D: no JOHANNI AHMAN,**  
*Geodetæ Commissionis Finlandiæ dexterrimo,*

*VIRO Doctissimo atque Clarissimo*  
**D: no HENRICO BRANDER,**  
*Scholæ Triv. Bicerneburg. COLLEGÆ Superiori dexterrimo.*

**FAUTORIBUS HONORATISSIMIS**

*Sicut quæ mihi Vobiscum intercedit cognatio ad ob-  
meritis meis longe majora, ad gratias agendas ha-  
seram, non talem, qualem volui, sed quam præsens re-  
vunculi Propensissimi, traderem, Dissertationem hanc Hi-  
volui. Serena ipsam suscipite fronte; sic ego vicissim  
tate calidissimis defatigare precibus nunquam intermit-*

**NOMINUM**

**Cultor  
GABRIEL**

*VIRO Admodum Reverendo atque Praclarissimo,*  
**D: no ANDRÆ ENEBERG,**

*Animatum, quæ DEO in Saftmola colliguntur,*  
**PASTORI meritissimo.**

*VIRO Plurimum Reverendo atque Clarissimo,*  
**D: no ELIÆ FONSELIO,**  
*Sacri cœtus, qui in Ikalis colligitur, SACELLANO laudatissimo.*

*VIRO Plurimum Reverendo atque Doctissimo,*  
**D: no DANIELI ROTHOVIO,**  
*Ecclesiæ, quæ in Ikalis floret, ADJUNCTO vigilantissimo.*

**& AVUNCULIS BENIGNISSIMIS,**

*sequium; ita quæ in me contulistis beneficia, spe & bendasque memet devinciunt. Quocirca ut pietatis testum mearum habitus ferat, Vobis, Fautores & Afloricam, rudi Minerva elucubratum, Vobis consecratam DEum O, M. pro Vestra Vestrorumque perenni felicitam. Permansurus dum vixero*

**VESTRORUM**

*humilissimus*  
**HABERFELT,**

VIRO *Plurimum Reverendo atque Clarissimo;*  
D: no JOHANNI HABERFELT,

SACELLANO in Mouhjerfwi vigilantissimo.

PARENTI INDULGENTISSIMO.

**P**ost multas curas illuxit tandem festiva illa & quotidiana fere votis a me anxie expetita dies, qua mihi licet obsequium & devotissimum, quo TE, Parens Optime, prosequor, animum publice declarare. Post DEum O. M. TIBI, Parens Indulgentissime, debeo non solum quod vivam, sed etiam quod bene vivere incipiam. Ut hoc adsequer, Tu teneram adeo educationis ac progressuum meorum in litteris gessisti curam, ut majorem a benignissimo Parente expectare haud fas fuit. Nullis propterea laboribus aut sumptibus pepercisti, & quamvis Fortuna TIBI munera sua parcius concesserit; TUA tamen, quæ maxima in me est, benignitas fecit, ut necessaria nunquam desideraverim. Tuo imprimis favori tribuendum est, quod primum hoc specimen meum Academicum in publicam edere lucem queam; quod, tenue licet & grandibus Tuis in me meritis nequaquam par, ut sereno excipias vultu, summopere oro atque contendo. Quod huic desit, supplebit proluxa offerentis pietas, cui nihil prius nihil posterius erit, quam ad Supremum Numen assidua nuncupare vota, velit TE, Parens Optime, quam diutissime sospitem atque omni felicitatis genere cumulatissimum conservare! Ita ex intimo cordis adfectu vovet

PARENTIS INDULGENTISSIMI

*obedientissimus Filius*  
GABRIEL HABERFELT.



I. N. 7. C.

PRÆFATIO.



Quemadmodum sol gratissimo suo lumine noctis tenebras dissipat, simulque efficit, ut homines negotia sua comode atque læte exsequi possint; ita quoque Ratio nostra, postquam litterarum ope naturalem ignorantiae caliginem disjecit, hoc præstat, ut homines miram agendi facilitatem in muneribus tantum non omnibus experiantur. Quamobrem nulla fere gens fuit, quæ non litteris magnum statuit pretium, atque ignorantiam, ut labem, dignitatis suæ fastigio prorsus indignam, exuendam judicavit. Bene enim CICERO: *Omnes trahimur & ducimur ad cognitionis & scientiæ cupiditatem, in qua excellere pul-*

A

pul-

*pulchrum putamus; labi autem, errare, nescire & decipi, & malum & turpe ducimus a).* Duo autem præcipue sunt, quæ scire gestimus, cum quæ admirabilia sunt, tum etiam quæ ad bene beateque vivendum necessaria existimamus. Cum enim illa sensus nostros imprimis adficiant, totam quoque attentionem nostram ad se quasi rapiunt. Quocirca cum operibus Divinis nihil admirabilius nobis occurrat, omnes etiam homines per illorum considerationem ad aliquam de DEO Ejusque perfectionibus cognitionem pervenerunt. Deinde fortia magnorum virorum facinora, sive in toga sive in sago patrata, admiratione nostra adeo sunt digna, ut eorum narratione aliorum aures pascere & demulcere libenter soleamus. Quod imprimis valet de Majoribus nostris; qui, si egregiis inclaruerint factis, eadem ad seros transmittere nepotes impense annitimur, tum ut homagium quoddam illorum virtutibus præstemus, tum etiam ut eorum exemplis alii excitentur ad id, quod honestum, quod reipublicæ & sibi utile fuerit. Proinde apud nationes tantum non omnes, immo in ipsa Barbarie reperire licet aliquot sive Historias sive traditiones, licet aliæ aliis sollicitiores fuerint in eisdem adornandis ac conservandis. Quod ad Historiam Fennicam attinet, dolendum omnino est, magnos in ipsa deprehendi defectus, quos ne quis ita interpretetur, quasi Patriæ nostræ defuerint Viri præstantissimi, qui labori pepercerint in monumentis Fennicis sedulo conquirendis; operæ pretium nos facturos existimavimus, si præcipuas horum defectuum causas in præsen-

fenti exhibeamus opella, eosdemque tales esse ostendamus, qui humanæ industriæ sphæram ferme superent. Sicut autem in his defectibus exponendis nostros imprimis defectus acumen Lectoris distinguet; ita ipsum enixe rogarum volumus, ut imbecillitatem ingenue falsos, sensu humanitatis, humaniter subleuet.

(\*) Vid. *Lib. 1. de Off. iis Cap. VI.*

§. 1.

**A**ntequam caussis defectuum, quibus laborat Historia Fennica, exponendis nos accingimus, erunt nonnulla præmittenda de diversis subsidiis, quibus diversæ gentes gravius inusta memoriæ vulnera ad pristinum reducere vigorem sategerunt ante illud tempus, quo litteræ apud eas introductæ fuerunt. Prælucente igitur Historia tam Sacra quam Profana adfatim constar, quod primi terrarum incolæ vel ingentes erexerint lapides (a), vel saxa in altos congesserint cumulos (b); quæ singularia opera sicut humanam industriam valde negotiosam prodiderunt, ita quoque differendi materiam præbuerunt; liberis atque nepotibus sciscitantibus, quem in finem talia monumenta essent constituta, & patribus rursus occasionem nec non alias res notatu dignas liberaliter exponentibus (c). Quare etiam SANCHONIATON memoriæ prodit, informia saxa fuisse antiquissima monumenta apud Phœnices (d) Multi quoque ejusmodi indices tam aliorum quam veterum Gothorum,

in favillis urnulisque suis jam pridem conditorum famam & præcipua fata custodiunt (*e*). Nonnunquam etiam proceræ atque umbrosæ arbores (*f*) vel exstructa altaria (*g*) memoriæ subsidia atque egregiorum factorum propagines esse voluit antiquitas. Præterea populis imprimis orientalibus atque meridionalibus solemne fuit, lapides variis figuris hieroglyphicis exornare; quibus visis, feri nepotes, etiam absque interpretibus, intelligerent, quid memoria dignum ibidem contigerat (*h*). Interdum quoque consultum duxerunt veteres, loci, in quo aliquid contigit, nomen mutare, ita ut nova appellatio memoriæ singularis eventus refricaret (*i*). Græcis insuper atque Romanis non infrequens fuit, festa solemnia & anniversaria in memoriæ rerum gestarum & laudes Heroum instituere; quæ hilaria continuo explicabant rugas, quas per longam annorum seriem contrahere memoria potuisset (*k*). Enimvero sicut hæc monumenta satis sumtuosa fuerunt, ita tam gentes modo memoratæ quam aliæ siveverunt cantilenas quasdam in honorem defunctorum componere, quæ cum & verbis & simul numeris aures vividæ juventutis mulcerent, hæc non solum easdem tenuit, sed & pari alacritate ad suam derivavit posteritatem (*l*). De antiquissimis quoque Chinensibus constat, quod ope funiculorum, variis nodis distinctorum, non tantum multa sibi in memoriæ revocaverint momenta, verum etiam his subsidiis suam cognitionem cum aliis communicare potuerint (*m*). Quibus similia de hodiernis etiam Peruvianis nobis tradunt Auctores (*n*). Atque his



his rudibus monumentis dum traditiones orales animam quasi inspirarunt, factum est, ut memoria rerum præclararum ægre omnino aboleretur. Non equidem diffitemur, quin vetustissimis narrationibus successu temporum multæ fabulæ subinde innecti potuerint; sed quæ tamen hyperbolica sua ratione non raro distinguuntur, præsertim si ad probabilitatis regulam exigantur. Post tot ambages introductæ tandem fuerunt litteræ, quæ inter alia istud habent commodi, ut plures in rerum gestarum notitiam perveniant, atque adeo ætas, quæ ferri duritiem, adamantum firmitudinem & pæne dixerim naturæ robur corrodit, ad perennem litterarum tenorem quodammodo hebescat.

(a) Vid. *Gen. XXVIII*: 18. *DIODOR. SICUL. Libr. IV. p. m. 259. 267.* (b) Vid. *Gen. XXXI*: 46. nec non *STRABON. Geogr. Lib. III. p. m. 202.* (c) Vid. *JOSUÆ Cap. IV*: 6. 7. *DIODOR. SIC. Libr. V. p. 388.* (d) Conf. de *FOLIIRMONT Reflexions Critiques sur les Histoires des anciens peuples Lib. II. p. 7.* (e) Vid. *GÖRANSSONII Bausil passim.* (f) Vid. *JOSUÆ XXIV*: 26. *JUDIC. IX*: 6. (g) *JOSUÆ XXII*: 26, 27, 28. (h) His figuris imprimis delectabantur veteres Ægyptii, ut ex Historia constat, immo talibus etiamnum utuntur Æthiopes, Vid. *Histoire Generale des Voyages Tom. II. p. 468.* (i) Vid. *Gen. XXVIII*: 19. Idem quoque præstant Americani, vid. *Histoire des Incas Tom. I. p. 19. 214. 338.* (k) *Exod. XII. 26. 27.* nec non *VIRGILII Æneid. Libr. V. v. 45. seq.* (l) Vid. imprimis *STRABONIS Libr. I. p. 34.* & *STURLONIDIS* operi non solum nomina Poëtarum Gothicorum circa finem adjecta, sed etiam varias cantilenas eidem immixtas reperimus. (m) Vid. *MARTINI Histoire de la Chine Lib. I. p. 21.* n) Vid. *AGOSTÆ Histoire des Indes Lib. VI. Cap. VIII. p. 285.*

§. II.

Hic ita præmissis, causas nonnullas defectuum modo memoratorum nunc expendemus. Primam itaque harum merito constituimus ipsam Linguam Fennicam Concessit nobis DEUS O. M. linguam, ut ope nobilissimi hujus membri in aliorum animos quasi influere, eosdemque adfectus sive lætos sive tristes, qui nos vel demulcent vel exagitant, apud eos excitare possimus. At soni, cogitationum nostrarum vehicula, qui circa rerum initium simili modo ab omnibus efformabantur, post confusionem Babelicam diversam admodum *exitum* apud diversos acceperunt; unde tanta linguarum discrepantia, quanta fere nunc per universum orbem animadvertitur (a). Mittimus ceteras, & tantum observamus, quod cum pleræque per Europam linguæ aliquid commune inter se habeant, Lingua Fennica adeo a reliquis & qua sonum & qua verborum significationes discrepet, ut peculiaris omnino ipsa sit indolis. Natales quidem lingua nostra videtur debere Linguæ Hebraicæ, sed post tot sæculorum decursum nec matri suæ admodum similis est hæc filia. Ab aliis vero linguis finitimaram gentium magis discrepat nostra, nec alia fere cum his communia habet vocabula, quam quæ per mutua commercia sequiori ævo in illam sensim sensimque irreperunt. Cum itaque nec Fenni nostri litteras quasdam antiquissimis habuerint temporibus, quibus res notatu dignas consignare potuerint, nec exteri linguam ipsorum intelligerent, adeo ut illorum facta suis immiscere rebus gestis potuerint, fieri profecto aliter non potuit, quam ut fal-

la-

laci memoria multa exciderint, eaque obliterata fuerint vestigia, quæ hodie, si per temporum injuriam liceret, non absque voluptate renovaremus. Quid? Quod lingua nostra ceteris populis adeo fuerit incognita, ut sicut his propria gentis nostræ appellatio *Suomalainen* fuerit ignota, ita nostri ex consuetudine cum aliis primum didicerunt, se ab exteris nuncupari *Fennos* (b).

(a) Varia in hanc rem egregie differit Auctor libri *Origine des loix, des mœurs & des Sciences Tom. I. p. 2. 3. 4.* (b) Quare exteri majores nostros appellaverint Fennos, mirum forte alicui videbitur, sed cujus ratio hæc est, quod totus hic regionum orientalium tractus a nostris dictus fuerit *Vane-ma*, unde *Vanner*, pro qua voce Germani & ad horum imitationem alii formarunt *Fennos*.

§. III.

Alteram causam merito ponimus horridam ignorantiam, quæ antiquissimis temporibus totum ferme Septemtrionem involvit, & cujus tenebræ in Finlandia nostra spissiores fuisse videntur, quam in vicina Sverhia. Cui quidem opinioni haud repugnat, quod TACITUS etiam quam Majorum nostrorum habuerit notitiam, quum illos ita describat, ut a crassissima barbarie ipsos parum abfuisse indicet. Taxat enim miram inter eos feritatem, scædam paupertatem, simulque innuit, ipsos frequentia exercuisse latrocinia, omnibusque præsidiiis, quæ ad commodam vitæ rationem pertinent, penitus fuisse destitutos (a). Quæ si quis dubitet, an satis vera sint, mecum quæso consideret, quod pleraque instrumenta Oeconomiae Gothi-

ethicis adhuc insignita sint nominibus; manifesto, ut opinor, indicio, Majores, qua fuerint simplicitate, pleraque ignorasse, antequam ex vicinis populis & ipsa & nomina accepissent. Quumque adeo inter extrema quævis vitam traherent, nemo admodum mirabitur, quod parum curaverint, quid majores eorum gesserint, aut quibus factis ipsi inclaruerint, Qui enim in hæc inquireret, primoribus saltem labris litteras degustasse oportet. Immo cum TACITUS fateatur, vetustissimos Fennorum nullos habuisse penates, sed incertis, more Lapponum nostrorum, vagatos fuisse sedibus, quæ, quæso, momenta vel sui vel locorum relinquerent, quum nusquam fere talibus implicarentur casibus, quorum memoriam vel ipsi vel nepotes illorum recolare cuperent. Verum quidem est, quod disciplinarum aurora quædam sæculis VII, VIII, & IX per Svethiam, Norvegiam atque Holmgardiam emicuerit, partim per expeditiones militares in Meridionales atque Orientales Europæ partes susceptas, in quibus Græcorum & Romanorum nepotibus spolia litterarum abstulerunt Scandiani, partim per jacta tunc Religionis Christianæ fundamenta, sed cujus radii Finlandiam nostram nondum illuminarunt, siue quod Majores nostri hæc adminicula averfarentur, siue quod exteræ gentes cognitionem suam cum nostris ob disparitatem linguarum communicare non potuerint. Immo circa adventum Svethiæ Regis ERICI *Sancti* in oras nostras adeo Majoribus suis similis fuerunt nostri, ut ex TACITI etiam descriptione haud difficulter agnosci possent.

a) Vid. TACITI *German. Cap. XXVI.*

§. IV.

Porro ipsa etiam vivendi ratio priscorum Finlandiæ incolarum haud parum ad defectus cognitionis de illis Historiciæ contulit. Ex TACITI enim Germania constat, quod ad imitationem Scytharum Nomadum incertis erraverint sedibus, atque rei imprimis pecuariæ fuerint intenti. Ad quam vivendi rationem ipsos invitabant partim irrigua, quæ heic sunt, loca, partim etiam gratissima inter colles & montes pascua. Quamobrem otia impense amarunt, aliorumque possessiones temere non turbarunt, verum ingruentes forte aliunde vexationes potius effugerunt, quam in irrequieta capita illas retorserunt. Cumque adeo in castris stipendia mereri non admodum curaverint primi Finlandiæ cives, nec monimenta quædam aut tropæa sibi constituerunt, quippe quæ ut fortitudinis quidem, ita simul infelicis aliorum conditionis haud dubia esse solent argumenta. Quam pauca, quæso, de Scythis jam nobis constarent, nisi cum Persis aliisque gentibus variis implicati fuissent bellis. Atque idem valere putamus de Majoribus nostris, antequam Tattarorum patuerint incursionibus. Nec sic tamen quis existimet, horum sortem, quod fama rerum ab iis gestarum per orbem non increbresceret, deteriorem fuisse; siquidem huc non incommode applicari queant, quæ de Assyriis, postquam quietam, præ bellica & pugnaci Majorum, elegerint vitam, egregie disserit Quidam ex Recentioribus: "*Les vertus de la vie douce & paisible ne frappent pas de même, que l'éclat des talens militaires. L'Histoire ne se*

charge guères que des conquêtes & des revolutions celebres, sur tout lorsque les Historiens parlent de pays, qui ne les interessent point. Nous ne connoissons l'Histoire des anciens peuples, que par les écrits des Grecs. Les Grecs, peuple inquiet & remuant, n'estimoient que les actions belliqueuses (a). Idem omnino de Romanis atque Gothis valet, qui ut pacem, tamquam ignobilium animarum refugium proposuerunt; ita Mavortia tantum robora digna censuerunt, quæ perpetuis litterarum monumentis viverent.

(a) Vid. Origine des loix, des Arts & des sciences Tom. III. p. m. 8. & 9.

§. V.

Esto autem, dicat quispiam, quod nulla monumenta militaria in nostris reperiantur oris, sunt tamen alia, quæ Ceres, Pluto & Neptunus tempore potissimum pacis sibi erigenda curant; quæritur proinde cur nec talia apud nos inveniantur, quæ saltem de ingenio veterum incolarum aliquod præberent testimonium? Respondemus, quod hic defectus partim ignorantia partim incuria primorum civium sit tribuendus. Deinde cum hæc monumenta ejus sint indolis, ut pleraque eorum extorserit ipsa necessitas & inopia, Majores autem nostri omnes fere res, quæ ad vitam sustentandam requirantur, a Natura acceperint, sylvis aves & variam venationem, lacubus & fluminibus pisces omnis fere generis, pecudibus lac & pelles, nec non terra opimas messes illis subministrantibus (a); factum est, ut inclarescendi adminicula diu neglexerint. Bene enim jam olim THEO-

**CRITUS:** *Απορία, Διόφαντι, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει. id est: Paupertas, o Diophante, sola excitat artes (b). Et ne quid dissimulem, habitationum raritas (c), quæ etiamnum satis magna est in nostra Patria, olim vero maxima fuit, ad defectum Historiæ Fennicæ haud parum contulit. Quum enim parciores tunc intercederent conversationes inter incolas, ipsæ traditiones, si quas eximias a majoribus acceperint, non potuerunt non e memoria nepotum sensim deleri. Tædet enim, eisdem personis easdem res semper referre, quarum imaginatio per crebram eorundem factorum repetitionem hebescit potius, quam intenditur; dum contra ipsa augetur, quoties aliis atque aliis res gestas exponimus, quorum ut adfectus in vultu legimus, ita quoque horum sententiæ acuunt memoriam, sine his adminiculis obtorpescentem.*

(a) Hinc Tacitus: *Id beatus arbitrantur Fenni, quam ingemere agris, illaborare domibus, suas aliorumque fortunas spe metuque versare: securi adversus homines, securi adversus DEOS, rem difficillimam adsecuti sunt, ut illis ne voto quidem opus sit.* (b) *Idyll. XI: 21.* (c) Quid enim adinuit cum Historias scribere, cum habitarent hinc illinc homines oppido pauci, & negotiis suis domesticis, venationibus, piscationibus, aliisque ad rem familiarem curandam pertinentibus officiis tantum dediti, apud quos quid rerum aliis in locis gereretur, plane ignorabatur, ut loquitur *RUDBECKIUS Atlant. Tom. I, Cap. VI, §. II.*

§. VI.

Haftenus ex Majorum nostrorum vitæ ratione aliisque momentis causas quasdam defectuum, quibus Historia Patria laborat, exposuimus; juvat nunc ex ipsa indole primorum incolarum, quod talia mo-

nimenta eidem minus convenerint, ostendere. De origine Fennorum multa multi disputant; nobis autem proxime ad veritatem accedere videntur, qui ab Israelitis, in captivitatem Babylonicam abductis atque per Assyriæ civitates dispersis, eorum natales arcessunt. Hoc posito; ut notum adsumimus, quod Israëlitz, qui dum in Palæstina florebant, ad idololatriam fuerunt pronissimi, postquam vero ex captivitate modo dicta redierunt, tanto odio persecuti sunt monumenta & figuras, a gentilibus factas, ut MATTHIAS ne ferre quidem potuerit exemplaria Legis Divinæ, quæ habuerant Ethnici, propterea quod externe tantum figuris quibusdam essent ornata (a). Qui genius si horum Israëlitarum nepotes in Septemtrionem profectos animaverit, sicut verisimile est, ratio haud obscura patet, quare nulla signa posuerint Majores nostri; quamvis hæc contra ingravescentem forte falsum DEI cultum cautio impedire non potuerit, quominus ad supinam ignorantiam & hinc ad superstitiones Idololatricas sensim fuerint prolapsi.

(a) Vid. PRIDEAUX in *Connec. Part. II, Lib. III, p. 143.*

§. VII.

Præterquam quod commercia hanc mortalibus præstent utilitatem, ut abundantiam rerum, quæ ad sustentationem & commoditatem vitæ pertinent, promoveant, homines etiam cum hominibus conjungunt, adeo ut per hoc societatis vinculum mutua augeatur industria viresque ingenii, velut ferrum cote acuitur, exercentur. Per commercia etiam non solum disciplinæ in varias terras sunt introdu-  
ctæ,



Ætæ, verum etiam Religio Christiana gentilismi tenebras sensim dissipavit. Licet autem Finlandia aquis sit admodum irrigua, pluresque habeat portus satis opportunos, ab ipsa natura formatos, diu tamen commercia hic fuerunt neglecta. Peculiare omnino est, quod STURLONIDES passim perhibeat, naves variis mercibus, interdum valde pretiosis, oneratas tam in Suethiam quam in Holmgardiam se contulisse, nusquam vero doceat, easdem portus nostros subiisse, quamvis Finlandiam quotannis fere præternavigaverint. Non equidem nos fugit, quod Aboæ, Metropolis Magni hujus Ducatus, fœderi Hanseatico olim fuerit in-nexa, aut quod commercia hic tum læte floruerint; sed venustior hæc rerum facies post introductam Religionem Christianam demum apparuit. An vero Aboæ vel in aliis Finlandiæ locis stativa sua habuerint exterorum mercatores temporibus gentilismi, nondum explorare potuimus. Quæ cum ita sint, rursus patet, cur antiqua Patriæ nostræ fata ignorantiaæ pèplo admodum sint involuta.

§. VIII.

Quod Sueci, Dani & Norvegi dum expeditionibus orientalibus se quondam accingerent, tam per Livoniam quam per Finlandiam catervatim transierint, partim ex situ horum locorum, partim ex Historiarum Gothicarum monumentis dilucide colligi potest. Quare nec dubitari potest, quin aliquot Fenni in societatem militiæ etiam tunc venerint. Sicut autem hi robustis gaudebant corporibus, nec animi

illorum magnis rebus gerendis erant impares; verisimile est, quod in exteris terris multa eademque egregia ediderint facinora. Attamen hi Majores nostri cum commilitonibus Gothis plerumque qua nomen confundebantur; unde factum est, ut quid Gothis quidve Fennis speciatim sit tribuendum, plane ignoremus (a). Caussæ vero cur de Fennis seorsim non loquantur antiquales, sunt, partim quod minima Fennorum fuerit portio, partim quod nulli fere inter nostros fuerint principes, qui triumpho decora anxie expeterent. Immo quamvis sequiori tempore exercitibus Regum nostrorum frequentes interfuerint, rarissima tamen eorum fit mentio, donec in expeditionibus gl. mem. Regis GFSTAVI ADOLPHI horrido *Hakapalorum* nomine, quod hostes, ut enses & tormenta exhorruerunt, Germanis innotuerint (b).

(a) Vid. JUSLENI *Vindicias Fennorum* p. m. 40. (b) Vid. PIERII WINSEMII *Panagy.* ad *Gustavum Adolphum* p. 28. De Fennis, qui expeditionibus Gothorum fuerint immixti varia tradit STURLONIDES in *HeimsKringla* passim; sed quæ singula justa perfequi narratione instituti ratio non permittit,

### §. IX.

Id quoque tam nobis, quam aliis singulare obvenit, quod in Finlandia nulli omnino reperiantur vel Lapides Runicus vel colles sepulcrales, qui creperam quantumvis lucem Historiæ præferre solent. Cujus defectus rationem hanc reddunt nonnulli, quod ex institutis OTHINI talia monumenta, non alibi, quam in Patria Gothorum erigi potuerint. Sed ne-

nescio quis Apollo hanc in aures ipsis infusurraverit. Æque nobis peculiare videtur, quod quum in Suethia detur magna cipporum Runicorum multitudo, qui fata demortuorum in aliis atque aliis locis strictim exhibent, nullum tamen adhuc vidimus, in quo Fennix fiat mentio. Non equidem ignoramus, quod & *Austurvegia* & *Österlandia* nomina in illis conspiciantur, quibus Patriam quoque nostram comprehensam fuisse constat, sed Finlandix appellatio nuspiam legitur, quamvis Holmgardiæ aliarumque vicinarum regionum nomina in illis sint exsculpta. Quod tanto magis est mirandum, quum *Austurvegia* & *Österlandia* denominatio, quam *Fennica*, sit recentior, quippe hæc jam ante TACITI ævum invaluit. Esto autem, quod monumenta, modo memoratis similia, apud nos olim fuerint; Monachi tamen, qui crassissimam ignorantiam & huic innixam Hierarchiam Pontificiam pari ardore promovebant, eadem penitus extirpanda curarunt, ne scilicet quæ superesset tabula, qua ex superstitionum gurgite emergere Majores nostri aliquando possent. Immo cum Papa Romanus, SYLVESTER II. Legatis suis in Svethiam missis injunxerit, ut vetera monumenta partim destruerent, partim sibi submitterent(a); dubium vix est, quin primi per Finlandiam Præcones pari zelo suam fidem & observantiam Pontificibus probaverint. Denique quod ad Nummos attinet, qui ex visceribus terræ apud nos interdum effodiuntur, atque peregrinam indolem vel Arabicam vel Britannicam luculentur produunt(b); ex illis  
ni-

nihil fere, quod ad antiquitatem gentis nostræ illustrandam pertineat, colligi potest; cum dubium valde sit, an Majores nostri, vel Gothi etiam per has oras domum reversi, vel aliæ denique gentes eisdem secum attulerint.

(a) Vid. *RENSTRÖMI Dissert. Historia Sviogorbica deficiens & restaurata Part. I. p. 30.* (b) Vid. *DIKMANNI Tractat de Nummis vetustis passiv.*

§. X.

Quamvis autem Runas Gothicas aut his similes non habuerint nostri, harum tamen nomen adhæsit carminis generi, quo nostri etiamnum valde delectantur & quod *Runo* dicitur. Sed notandum, quod pleraque hæc carmina prolixam non sapiant canitiem, nec contineant Heroica quædam Majorum facta, sive in toga sive in sago patrata, quæ versibus præcipue mandare sveverunt Gothi & alii populi; quin potius eximiæ hujus artis peritos, & in his Orpheum quendam Fennicum *Wäinämöinen* a nostris dictum, celebrent. Pollebat hic, ut in fabulis est, tanta industria in versibus pangendis, ut sævi etiam ursi ad illius cantum ferocitatis cristas deponerent, atque anterioribus pedibus sepi impositis modulamine ejus arrectas pascerent aures.

§. XI.

Sicut commoda incommodis plerumque solent pensari; ita quoque gratissima nostra Finlandia varias subiit vices, quod inter duas bellicosissimas Nationes Gothos nimirum & Russos media sit. Non raro enim campus eorum Martius heic fuit, in quo mutuas  
pu-

gnandi vires experiebantur, & ferociam non sine ingenti civium damno exercebant. Quod quidem adeo verum est, ut nonnulli in animum induxerint, Finlandiam dictam fuisse quasi *Fiendland, Terram hostilem*, vel quod Majorum nostrorum examina incursiones in Suethiam sæpius fecerint (a), vel potius, quod hostium insultibus ipsa valde patuerit. Quicquid autem hujus sit, verum est, quod Gothi & Fenni sub primis Ynglingicæ Familiæ Dynastis & sæpius deinceps armorum experimenta fecerint, & quod Suethiæ Rex AGNE, occiso Finlandiæ Rege FROSTONE magnaque civium multitudine prostrata, ingentem prædam hinc secum abduxerit (b). De ERICO etiam VICTORIOSO constat, quod juvenis magnas res in Finlandia gesserit, & sicut nova munimenta hic erigenda curavit (c); ita probabile est, quod antiqua haud pauca ferociæ ejus succubuerint. Major adhuc clades monumentis, quæ heic olim fuerunt, illata est in expeditionibus tam ERICI SANCTI, quam BIRGERI JARLI, qui ut Majores nostros ad Religionem Christianam & officium reducere strictis gladiis voluerunt; ita ædes, propugnacula & quicquid præsidium immorigeris præstaret, sollicitè destruxerunt. Quos ita passa est Historia Patria defectus minoris omnino sunt momenti, si in contentionem veniant cum illis, qui per direptiones Rufforum sequioribus temporibus contigerunt. Ex Historia enim plus satis constat, quod nobis propioribus sæculis, Ruffi, occasione invigilantes, dum nostri abessent exercitus, crebras in Fenniam fecerint

irruptiones, obvia quævis populati, codices quosvis & acta secum abduxerint. Forte tamen maximam documentorum jacturam circa initium hujus sæculi fecimus, quo Russi Fenniam in formam provinciæ redegerant, urbes everterant, templa, quæ monumentorum apud nos solent esse phylacia, diripuerant, vicôs desolaverant, litteras & documenta sibi vindicaverant<sup>(d)</sup>, adeo ut Musæ ad incitas plane essent redactæ. Cui non multo dissimilem tempestatem ante quinque circiter abhinc lustra rursus apud nos senserunt litteræ, salvis tamen, quod in magnis Russorum laudibus merito ponimus, & tectis & civibus.

(a) Vid. *WEXIONII Description, Suecia Cap. XXII.* (b) Vid. *STURLONIDIS Heimskr. Tom. I. p. 22.* (c) Vid. *STURLONIDIS Tom. cit. p. 485.* (d) Vid. *der kluge Hofmeister in addit. ad Imper. Muschovic. S. 13.*

## §. XII.

Nemini mortalium contra fortunæ ludibria satis cautum esse animadvertimus, sed quæ tutissima habentur contra temporum injurias præsidia, occasionem sæpe præbent magnam faciendi jacturam. Abstulit enim una sæpe dies, quod sedula multorum sæculorum industria gnaviter congeffit. Quid quæso laudabilius aut ingenuis posteris potest esse acceptius, quam si monumenta litterarum, quæ Patriæ vices & Majorum fata continent, in uno aliquo eodemque illustri loco invenire, quoties vel necessitas vel curiositas pectora eorum sollicitet, possint? Hac igitur opera defuncti sunt Episcopi Aboenses, qui ut eruditionis gloria fuerunt conspicui, ita in

ar-

arce Episcopali *Kustö* potissima documenta, quæ ad magnum hunc ducatum & Ecclesiam Fennicam pertinebant, congefferunt, Enimvero hæc arx sub Episcopo CONRADO BITZ, nescio quo casu an. 1439 oborto incendio penitus fuit deleta, simulque infelici cineri involuta sunt documenta, quæ in ædibus ejus, tanquam in Ducali archivo, fuerunt custodita (a). Arcem desolatam restauravit quidem idem hic Episcopus, sed monumentorum jacturam resarciri non potuisse, agnoscit MESSENIUS (b). Hoc tamen dispendio non obtoruisse Episcoporum Aboënsium curam in conquirendis disjectis passim literarum tabulis, ex novo constat earum naufragio. Pedum enim Episcopale gerente JOHANNE PARGENSI, auspicio Daniæ Regis JOHANNIS I. subita in hanc urbem nostram facta est irruptio, qua non solum civitati atque templo Cathedrali magna damna sunt illata, sed libros meliores, aliaque cimelia diripuit & in Daniam secum deportavit OTTO RUTHIUS, iniquitatis ille filius, ut PAULO JUSTENIO audit (c).

(a) Vid. *JUSLENI* *Aboa vetus & Nova in Prefat.* (b) Vid. *Scandia illustrata Tom. X. p. 21.* (c) *Confr. NETTELBLAD. Schwedische Bibliothec Tom. 1.*

§. XIII.

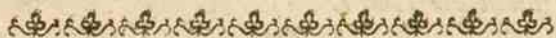
Sed fuit in fatiis, ut aliam adhuc cladem subirent litteræ & documenta, quibus Historia Fennica promoveretur, Scilicet dum imperium Svio-Gothicum gravissimis SIGISMUNDI & CAROLI IX contentionibus agitabatur, multi in hoc Ducatu fuerunt, qui partibus Sigismundi impense fa-  
verunt. Hos inter eminuit CLAUDIUS FLEMMING, quem Governatorem Finlandiæ constituerat Sigismundus. Hic vero adflicta Domini res restitutus, contraëis copiis in Ostrobotniam penetrat, atque clavigeris Rusticorum exerciti-  
bus in paroecia Ilmola An. 1597 disjectis, omnia acta & documenta, quæ conquirere potuit, sedulo collegit, collecta-

que secum in meridionalem Fennix partem retulit, atque in prædio *Jordan* prope urbem *Raumo* custodienda curavit, ubi pluribus arcis ex asseribus confectis inclusa An. 1710 integra adhuc conspiciebantur. Quæ deinceps subierint fata; an in hostium venerint potestatem, vel sicu atque tineis corrupta fuerint, nondum explorare potuimus (a). Quicquid sit, ex ingenti hoc apparatu satis concludi potest, quod tot dispersa monumenta atque cimelia ad defectum Historiæ Fennicæ plurimum contulerint.

(a) Vid. *JAC. WIDMANNI Observ. Hist. M. S.*

#### §. XIV.

Sed littoræ jam prospicimus, ideoque cymbam nostram ex obscuro pelago, cui illam commisimus, in portum subducimus. Te prius B. L. enixe rogantes, velis benigne adspicere causas has defectuum, quibus laborat Historia Fennica, quas tenuis, qualis nostra est, industria detegere potuit. De cetero animitus voventus, avertat Deus O. M. a Patria dulcissima quosvis defectus, ut de perenni ejus flore & nos & seri nepotes sibi gratulari queant!



AUCTORI DISSERTATIONIS PRÆSTANTISSIMO,  
Amico atque Conterraneo Honoratissimo.

**E**st multum fateor rerum cognoscere causas,  
Defectusque stylo posse notare probo.  
Queis scateant Patrie nostræ monumenta, lacunas  
Monstrat HABERFELTI pagina docta satis.  
Gratulor ingenium, studium gratorque secundum,  
Quod, precor, excipiant premia lauta brevi!

ELIAS ALCENIUS.